

تهدیدها علیه منافع حیاتی امریکا در افغانستان / پاکستان^۱

ترجمه و تألیف: محمد قاسم عرفانی^۲

چکیده

پرسش اساسی این است که چه خطرهایی از حوزه جغرافیایی افغان-پاک. منافع حیاتی ایالات متحده امریکا را در سال ۲۰۲۰ تهدید می‌کنند و چه عواملی موجب تشدید تهدیدها می‌شوند؟ این تحلیل بر بنیادهای یافته‌های خود چهار محور اساسی را شناسایی و تبیین کرده است: محور اول، تداوم جنگ و بی‌ثباتی در افغانستان است که در طی ۱۸ سال گذشته امریکا و متحدینش در آن درگیر بوده‌اند و پاکستان در جبهه حامی مخالفان مسلح دولت افغانستان قرار داشته است. در حال حاضر، روند صلح با طالبان به منظور ختم جنگ افغانستان جریان دارد. محور دوم، فعالیت ۲۰ گروه تروریستی در این دو کشور است که اغلب در خصومت آشکار با امریکا قرار دارند و در صدد برنامه‌ریزی برای ضربه‌زدن به امریکا هستند. محور سوم، منازعه دوامدار هند- پاکستان است که به هر میزان تشدید شود، منافع اقتصادی و تجاری امریکا را آسیب می‌زند؛ به خصوص که امریکا در حال تبدیل شدن به شریک راهبردی هند در منطقه و عبور از پاکستان است. محور چهارم، تسلیحات اتمی پاکستان است که تشدید منازعه با هند و نفوذ گروه‌های تندرو، خطر دسترسی به آن را تشدید می‌کند.

واژگان کلیدی: افغان-پاک، تروریسم، منازعه منطقه‌ای، تسلیحات اتمی، امریکا.

1. 2020 Index of U.S. Military Strength, P 229-306.

۲. استاد دانشگاه و پژوهشگر (Erfani_84@yahoo.com).

مقدمه

بنیاد «هرتیج»^۱ در اکتبر ۲۰۱۹ تحلیل - تحقیقی را از ارزیابی قدرت نظامی امریکا در ۲۰۲۰ منتشر کرده است. معمولاً، تحلیل‌های پژوهشی اتاق‌های فکر، مثل هرتیج، بر پالیسی‌سازان و تصمیم‌گیرندگان تأثیرگذارند و بر بنیاد چنین ارزیابی‌هایی، تصمیم اتخاذ می‌شوند و جنبه عملی به خود می‌گیرند. این تحلیل پژوهشی که در بیش از ۵۰۰ صفحه منتشر شده است، زیر نظر «داکتل وود» و با همکاری بیش از ۲۰ متخصص، شامل متخصصین این بنیاد و تعداد ناظر خارجی، تهیه و نهایی شده است. با این‌که تمرکز اصلی این متن بر ارزیابی قدرت نظامی امریکا از جنبه‌های مختلف است و حجم قابل توجهی از متن نیز به این محور اختصاص داده شده است، با وجود این، به دیگر ابعاد مسائل بین‌المللی فراروی سیاست خارجی امریکا نیز پرداخته شده است. یکی از محورهای این تحلیل، ارزیابی تهدیدها علیه منافع حیاتی امریکا است. این محور دارای چندین بخش است؛ زیرا تهدیدهای ناشی از مناطق مختلف را به‌صورت جداگانه بحث کرده است؛ به‌عنوان مثال: تهدیدهایی که از ناحیه روسیه، چین، ایران، کوریای شمالی و یا بازیگران غیر دولتی متوجه منافع ایالات متحده امریکا است، هرکدام به‌صورت جداگانه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در این میان، یکی از نقاط تهدیدزا برای منافع ایالات متحده امریکا، حوزه جغرافیایی افغانستان/پاکستان است. دلیل این تفکیک این است که نوع و ماهیت تهدیدها و راه‌کارهای مقابله با هر یک متفاوت‌اند؛ مثلاً چین در عرصه تجارت برای امریکا چالش خلق کرده و می‌کند؛ در حالی که کوریای شمالی در عرصه تسلیحات اتمی خارج از نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی فعالیت دارد. آنچه در ذیل می‌خوانید، ترجمه بخش افغانستان/پاکستان است. این بخش را برای ترجمه برگزیدم؛ زیرا از جهات مختلفی برای ما مهم است: از یک‌طرف، ما در این منطقه زندگی می‌کنیم، امریکا شریک راهبردی سیاسی ما است و ثبات سیاسی افغانستان تابع ثبات منطقه و کاهش تهدیدهایی است که به نحوی یکسان ما و امریکا را تهدید می‌کنند. از طرف دیگر، فهم عمیق از وضعیت منطقه، تحولات کلان و راهبردی در سطح جابه‌جایی شرکای سیاسی و بسترها و عوامل تهدیدزا که ما را در اتخاذ سیاست‌ها و راهبردهای مؤثر کمک می‌کنند، در گرو تمرکز روی مسائل از چشم‌اندازهای مختلف، از جمله استفاده از نتایج تحقیقات اتاق‌های فکر معتبر مثل هرتیج، است.

1. Heritage Foundation.

۱. افغان/پاک

تهدیدهای تروریستی علیه امریکا، به وسیله گروه‌های غیر دولتی فعال در مناطق خارج از کنترل افغانستان و پاکستان، دایمی است و با خطر جنگ منطقه‌ای ناشی از رقابت هسته‌ای هند و پاکستان، تشدید می‌شود. همکاری امنیتی رو به رشد امریکا و هند از نشانه‌های اصلی حضور استراتژیک امریکا در آسیا به شمار می‌رود. هند به لحاظ جغرافیایی بین دو تهدید مهم امنیتی قرار دارد: پاکستان در غرب و چین در شمال شرق. علاوه بر این، فعالیت گروه‌های تروریستی مورد حمایت دولت پاکستان و یا خارج از ایده و کنترل آن کشور نیز هند را تهدید می‌کنند.

۲. جنگ افغانستان

نیروهای ایالات متحده امریکا در واکنش به حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، در ۷ اکتبر ۲۰۰۱، به افغانستان حمله کردند. این نقطه آغاز «عملیات آزادی پایدار» در راستای مبارزه با القاعده و حامیان طالب آن به شمار می‌رفت. امریکا با همکاری بریتانیا و نیروهای ائتلاف شمال افغانستان، در دسامبر ۲۰۰۱ طالبان را ساقط کردند. اکثر رهبران طالب و القاعده با عبور از مرز به مناطق قبایلی اداره فدرال پاکستان فرار کردند؛ جایی که خود را بازسازی کرده و در سال ۲۰۰۳ شورشگری را در افغانستان آغاز کردند. ناتو در آگوست ۲۰۰۳ به جنگ افغانستان پیوست و رهبری نیروهای بین‌المللی کمک به امنیت در افغانستان (آیساف) را به عهده گرفت. در اوج جنگ در سال ۲۰۱۱، نیروهای کمکی و حمایتی ۵۰ کشور و نزدیک به ۱۵۰ هزار سرباز ناتو و امریکا در افغانستان حضور داشتند. ناتو در ۲۸ دسامبر ۲۰۱۴ مأموریت جنگی را رسماً به پایان رسانده و این مسئولیت را به نیروهای امنیتی افغان که حدود ۳۵۲ هزار سرباز (شامل اردو و پولیس) بود، واگذار کرد (U.S. Department of Defense, 2016: 33). پس از آن که رئیس جمهور غنی توافق‌نامه امنیتی دوجانبه با امریکا و توافق‌نامه وضعیت نیروها با ناتو را امضا کرد، ائتلاف بین‌المللی، مأموریت حمایت قاطع را برای آموزش و حمایت از نیروهای امنیتی افغان آغاز کردند.

در آگوست ۲۰۱۷، رئیس جمهور ترامپ از اعلام کاهش سربازان امریکایی به سطح مشخصی خودداری کرده، حضور امریکا در افغانستان را وابسته به تلاش‌ها دتست و اظهار داشت که بعد از این شرایط روی زمین (نه جدول زمانی از قبل تعریف‌شده) تعیین‌کننده استراتژی ما است

(Trump, 2017).

بر اساس آخرین اطلاعات موجود، امریکا در حال حاضر ۱۴ هزار^۱ سرباز در افغانستان دارد که تقریباً ۵۵۰۰ نفر برای مأموریت ضد تروریستی امریکا «عملیات حفاظت از آزادی» فعالیت دارند و چیزی کم‌تر از ۸۵۰۰ نفر در قالب «مأموریت حمایت قاطع ناتو» مأموریت آموزشی دارند. گروه دوم شامل تعدادی از سربازان ناتو از کشورهای مختلف است. روی هم رفته، نیروهای امریکایی و ناتو در افغانستان تقریباً ۱۷ هزار نفر هستند (NATO, 2019). اغلب نیروهای امریکایی و ناتو در پایگاه‌هایی در کابل موقعیت دارند و تیم‌های مشورتی و خدمات تخنیک‌کی‌شان در کابل، مزارشریف، هرات، قندهار و لغمان مستقر هستند.

در ۲۰۱۸، زلمی خلیل‌زاد، فرستاده ویژه ایالات متحده امریکا، به منظور دستیابی به یک راه‌حل سیاسی، مذاکرات با طالبان را در قطر شروع کرد که تا امروز پیشرفت کمی رخ داده است.^۲ دولت افغانستان به خاطر امتناع طالبان از نشست با آن، در این گفت‌وگوها مشارکت داده نشده و این موضوع [حتی] موجب تنش میان ایالات متحده و حکومت افغانستان شد. این‌که امریکا قادر خواهد بود تا همه اطراف را دور میز کشانده و یک راه‌حل سیاسی قابل قبول برای جنگ پیدا کند، باید منتظر گذر زمان بود. در عین حال، نیروهای امریکایی در افغانستان به مقابله با حملات منظم طالبان و دیگر گروه‌های متحدش ادامه می‌دهند. با این حال، تلفات امریکایی‌ها در سال‌های اخیر به گونه چشم‌گیری کاهش پیدا کرده است؛ به گونه‌ای که در طی سال‌های ۲۰۱۵، ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، سالانه کم‌تر از ۱۲ نفر بوده است (Azadzoi and Nordland, 2018) و تنها در ۲۰۱۸، به ۱۴ نفر رسید (Stocker, 2019).

در بهار ۲۰۱۹، شایعه شد که دولت امریکا قصد دارد برای کاهش نیروهایش به نصف برنامه‌ریزی کرده، تمرکزش را از مبارزه با تروریسم به آموزش نیروهای امنیتی افغان معطوف سازد؛ ولی تصمیم نهایی اتخاذ نشد (Gibbons-Neff and Barnes, 2019).

۱. در حال حاضر حدود ۱۳ هزار سرباز امریکایی در افغانستان حضور دارد و قرار است که پس از توافق‌نامه امریکا و طالبان که در ۲۹ فبروری ۲۰۲۰ امضاء شد ظرف ۱۳۵ روز به ۸۶۰۰ نفر کاهش پیدا کند.
 ۲. حالا امریکا و طالبان توافق‌نامه آوردن صلح به افغانستان را امضاء کردند و قرار است فاز جدید صلح که گفتگوی بین‌افغانی می‌باشد به زودی آغاز گردد.

۳. تهدیدها علیه امریکا

۳-۱. گروه‌های تروریستی فعال در افغانستان و پاکستان (افغان-پاک)

گروه‌های تروریستی فعال در پاکستان، به تهدید مستقیم خاک ایالات متحده ادامه می‌دهند. پاکستان میزبان گروه‌های تروریستی است که منطقه را بی‌ثبات کرده و در گسترش تروریسم جهانی نقش دارند. کشته‌شدن اسامه بن لادن در پناه‌گاهش در ایبیت‌آباد پاکستان در می ۲۰۱۱ و انجام عملیات گسترده هواپیماهای بدون سرنشین در مناطق قبایلی هم‌مرز با افغانستان، در کاهش تهدید القاعده در آن کمک کرد؛ اما حضور بقایای القاعده و ظهور داعش در همسایگی افغانستان، نگرانی‌های جدی را ایجاد کرده است.

این یک منطقه مرگبار است. در دسامبر ۲۰۱۶، جنرال «جان نیکلسون»، فرمانده وقت مأموریت حمایت قاطع و نیروهای امریکایی، گفت: «۹۸ گروه تروریستی در سطح جهان از سوی ایالات متحده امریکا شناسایی شده است که ۲۰ گروه آن در منطقه افغان پاک حضور دارند. این، نشان‌دهنده بالاترین تراکم گروه‌های تروریستی نسبت به هر نقطه جهان را نشان می‌دهد؛ ۱۳ گروه در افغانستان و هفت گروه در پاکستان.» (Nicholson, 2016)

تلاش‌های داعش برای ایجاد نقطه عبوری بین پاکستان و افغانستان با موفقیت کمی همراه بوده، احتمالاً مانع اصلی دیگر گروه‌های تروریستی بودند که دارای پایگاه تثبیت‌شده در منطقه هستند. از نظر طالبان افغانستان، داعش یک رقیب مستقیم در عرصه منابع مالی، سربازگیری و نفوذ ایدئولوژیکی به شمار می‌رود. این رقابت در نامه ۱۶ جون ۲۰۱۵ طالبان که به ابوبکر البغدادی، رهبری داعش، فرستاده شد، مشهود بود. در این نامه از داعش خواسته شده بود که دست به اقداماتی نزنند که موجب اختلاف فرماندهی مجاهدین شود (Washington Post, 2016). هم‌چنین، گزارش‌هایی از برخورد بین ملیشه‌های داعش و طالبان در مناطق شرقی و شمالی افغانستان وجود داشت.

گزارش‌ها از حضور داعش در افغانستان، اولین بار در ۲۰۱۴ منتشر شد و به تدریج این گروه جای پای برای خودش در آن کشور پیدا کرد. اگرچه تعداد واقعی [اعضای] داعش در افغانستان محدود باقی ماند؛ اما حملات تروریستی پر سر و صدا و مرگبار این گروه، موجب شد که توجه‌ها را به خود جلب کند. با این حال، حملات مرگبار داعش در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸

در پایتخت افغانستان و جاهای دیگر، علیه مراکز فرهنگی، مؤسسات خیریه جهانی، مراکز ثبت نام رأی‌دهندگان، نیروهای افغان و تأسیسات نهادهای اطلاعاتی، در مقایسه به تعداد حملات طالبان کم‌رنگ بود. سخن‌گویان داعش [هم‌چنین] در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ مسئولیت یک سلسله حملات در پاکستان را به عهده گرفتند که به مرگ بیش از صد نفر و زخمی شدن تعدادی بیش‌تر منجر شد (KhuldunShahid, 2018).

نظامیان امریکا در اپریل ۲۰۱۷ اعلام کردند که تعداد جنگجویان داعش در افغانستان به هفت صد نفر می‌رسد. با وجود این، «نیکلسون» در نوامبر همان سال گفت که ۱۶۰۰ داعشی از مارچ به این طرف از میدان جنگ حذف شده‌اند (Nicholson, 2017). در جون ۲۰۱۷، ابوسعید، رهبر شاخه خراسان داعش، در یک حمله هوایی ایالات متحده امریکا کشته شد. یک گزارشی که در فبروری ۲۰۱۹ به وسیله شورای امنیت ملل متحد منتشر شده، اعلام کرد که داعش بین ۲۵۰۰ تا ۴۰۰۰ جنگجو در افغانستان دارد (United Nations Security Council, 2019). تخمین‌های ایالات متحده تقریباً در موافقت با گزارش ربع‌وار (اول جنوری تا ۳۱ مارچ ۲۰۱۹) بازرس کل، در مورد «عملیات حفاظت از آزادی» قرار دارد که نیروهای داعش را بین ۳ تا ۵ هزار تعیین کرده است (Office of Inspector General, 2019). در مارچ ۲۰۱۹، جنرال «جوزف وتل»، رئیس ستکام، گفت که او باور دارد که «داعش شاخه خراسان روی نقشه‌های عملیات بیرونی علیه خاک ایالات متحده امریکا متمرکز شده است.» (Schmitt&others, 2019).

کارشناسان معتقدند که شاخه خراسان داعش، که در افغانستان فعالیت دارد، هماهنگی اندکی با مرکز فرماندهی گروه که در خاورمیانه مستقر است، دارد. در عوض، داعش شاخه خراسان از بین طالبان پاکستانی ناراض و افغان‌های رادیکال سربازگیری کرده و به تبع خود را در تضاد با طالبان افغانستان می‌بیند و بر سر منابع، قلمرو و استخدام رقابت می‌کند.

تداوم حمایت پاکستان از گروه‌های تروریستی مرتبط با القاعده، طالبان و شبکه حقاتی، دست‌یابی به اهداف ضد تروریستی ایالات متحده در منطقه را تضعیف می‌کند. رهبران نظامی و استخباراتی پاکستان رویکرد مقابله کوتاه‌مدت با گروه‌های تروریستی را که تهدیدی علیه دولت پاکستان به شمار می‌روند، دارند؛ اما حمایت‌شان از گروه‌هایی که همسویی با اهداف پاکستان دارند، نفوذ پاکستان را گسترش می‌بخشند و یا در برابر هند قرار دارند، ادامه دارد.

یک حمله تروریستی در ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶ بر یک مکتب^۱ در پشاور که منجر به مرگ بیش از ۱۵۰ نفر اغلب کودک شد، افکار عمومی پاکستان را تکان داد و دولت نوازشریف را واداشت تا یک «پلان ملی عمل» برای حفاظت از کشور و جنگ با تروریسم را معرفی کند. تطبیق این پلان و عملیات نظامی پاکستان علیه طالبان پاکستان (TTP) در مخفیگاه‌هایشان در وزیرستان شمالی، به کاهش تهدیدات تروریستی بین‌المللی تا حدی کمک کرد. بر اساس گزارش پورتال جنوب آسیای تروریسم، مستقر در هند، تلفات در پاکستان (ناشی از فعالیت‌های تروریستی و شورشگری) از ۲۰۰۹ که در بالاترین حد خود با ۱۱۷۰۴ نفر قرار داشت، کاهش مداوم داشته است. پس از آن به ۵۴۹۶ نفر در ۲۰۱۴، ۱۸۰۳ نفر در ۲۰۱۶، ۱۲۶۰ نفر در ۲۰۱۷، ۶۹۱ نفر در ۲۰۱۸ و ۲۲۸ نفر تا جون ۲۰۱۹ کاهش داشته است (Institute for Conflict Management, 2019).

با وجود این، شواهد اندکی حاکی از آن است که عملیات سرکوب پاکستان به گروه‌های تروریستی که هند را هدف قرار می‌دهند، گسترش یافته باشد؛ مثلاً «لشکر طیبه» که مسئول حملات ۲۰۰۸ مومبای است و «جیش محمد» که یک حمله علیه پارلمان هند را در ۲۰۰۱ و دیگری را در ۲۰۱۶ بر یک پایگاه هوایی در پتان‌کوت انجام داد و مرگبارترین حمله آن نیز بر نیروهای امنیتی هند در کشمیر در فبروری ۲۰۱۹ صورت گرفت (Panda, 2019).

۲-۳. تهدید جنگ منطقه‌ای؛ انبار تسلیحات اتمی پاکستان

«بولتن دانشمندان اتمی» در سپتامبر ۲۰۱۸ اعلام کرد که پاکستان «یک انبار تسلیحاتی بین ۱۴۰ تا ۱۵۰ کلاهک اتمی دارد» که «در یک ارزیابی واقع‌بینانه، اگر روند فعلی ادامه یابد، می‌تواند تا ۲۲۰ و ۲۵۰ کلاهک اتمی در سال ۲۰۵۰ افزایش یابد.» (Bulletin of the Atomic Scientists, 2018) (Vol. 74, Issue 5, pp. 346-358). احتمال دستیابی جدی تروریست‌ها به سلاح اتمی پاکستان، بستگی به زنجیره پیچیده‌ای از شرایط دارد. به لحاظ پیامد، این خطرناک‌ترین سناریوی تهدید منطقه‌ای است. نگرانی‌ها در مورد سلامت و امنیت تسلیحات اتمی پاکستان زمانی تشدید می‌شود که تنش بین هند و پاکستان افزایش یابد؛ به‌عنوان مثال: در جریان بحران کارگل در سال ۱۹۹۹، اطلاعات امریکا حکایت از آن داشت که پاکستان «آمادگی‌های اتمی» گرفته است. این موضوع، امریکا را برای مداخلات دیپلماتیک بیش‌تر برای مهار بحران واداشت (Lavoy, ed, 2009: 10).

۱. این مکتب مربوط به نظامیان پاکستان بود و اغلب کودکان تلف‌شده فرزندان مقامات نظامی پاکستان بودند.

اگر پاکستان برای نقل و انتقال داشته‌های هسته‌ای خود و یا بدتر از آن در راستای یکجاسازی تسلیحات و سیستم‌های پرتاب‌کننده گام بردارد، احتمال سرقت و یا نفوذ تروریست‌ها افزایش می‌یابد. افزایش اعتماد به سلاح‌های هسته‌ای تاکتیکی (TNWs) به طور خاص مایه نگرانی است؛ زیرا مسئولیت عملیاتی تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی، معمولاً به فرماندهان میدانی رده پایین دور از اقتدار مرکزی اسلام‌آباد واگذار می‌شود. نگرانی دیگر این است که ممکن است اشتباه محاسباتی به جنگ هسته‌ای منطقه‌ای منجر شود؛ امکان دارد رهبران هند بدبین شوند که تسلیحات اتمی پاکستان از کنترل دولت خارج شده است و یا برعکس تصور کنند که تسلیحات اتمی بعد از دسترسی [تروریست‌ها] تحت کنترل دولت پاکستان قرار گرفته است.

[در مورد سلاح اتمی پاکستان] نگرانی‌های بیش‌تری وجود دارد که گروه‌های تندرو اسلامی دارای روابط با تأسیسات امنیتی پاکستان بتوانند، با استفاده از این روابط، به تکنولوژی سلاح اتمی، امکانات و مواد آن دسترسی پیدا کنند. آشکار شدن سکونت اسامه بن لادن در فاصله نیم‌مایلی آکادمی عالی دفاعی پاکستان، این نگرانی را برانگیخت که القاعده می‌تواند به صورت نسبتاً آزادانه در بخش‌هایی از پاکستان فعالیت کند و حتی امکان دارد به زرادخانه اتمی پاکستان دسترسی پیدا کند. فهرست امنیت هسته‌ای «ابتکار تهدید هسته‌ای» ۲۲ کشور دارای تسلیحات اتمی را که درباره سرقت مواد هسته‌ای‌شان نگرانی وجود دارد، رتبه‌بندی کرده است. مواد هسته‌ای پاکستان در سال ۲۰۱۸ جایگاه بیستمین [مواد هسته‌ای] با امنیت پایین را به دست آورده است، و تنها ایران و کوریای شمالی در جایگاهی ضعیف‌تر از پاکستان قرار دارند (NTI Nuclear Security Index, 2018).

هم‌چنین، سناریوی دیگری - هرچند با احتمال پایین - وجود دارد که تندورها با سقوط دولت [پاکستان] به تسلیحات اتمی دست یابند. با این‌که پاکستان به خاطر اقتصاد ضعیف، حملات دوامدار تروریستی، خشونت‌های فرفه‌ای، تنش‌های ملکی - نظامی و افزایش نفوذ گروه‌های افراطی مذهبی، ناپایدار است؛ ولی بعید است که دولت پاکستان به طور کلی سقوط کند. ارتش با ۵۵۰ هزار نیرو به‌عنوان قدرتمندترین نهاد کشور که تقریباً در نیمی از دوران موجودیت پاکستان حکمرانی کرده است، اگر اوضاع سیاسی به سمت فروپاشی به پیش برود، به طور قطع مداخله کرده و کنترل امور را یک بار دیگر در دست خواهد گرفت. تجزیه بالقوه دولت [ملکی] پاکستان محتمل‌تر از تجزیه ارتش است که فعلاً غیر محتمل به نظر می‌رسد (Cohen, 2011: 51).

۳-۳. منازعه هند- پاکستان

هند و پاکستان از زمان تجزیه در سال ۱۹۴۷ تا کنون، چهار بار در سال‌های ۱۹۴۷، ۱۹۶۵، ۱۹۷۱ و ۱۹۹۹ جنگیده‌اند. درگیری‌های مرزی مرگبار در طول خط کنترل در کشمیر - جایی که هردو جانب هند و پاکستان ادعای مالکیت کامل را دارند - یک امر عادی به شمار می‌رود.

جنگ دیگر هند و پاکستان، منافع مختلف امریکا در منطقه را به خطر می‌اندازد و تهدید تروریسم جهانی را در صورت بی‌ثباتی پاکستان افزایش می‌دهد. پاکستان برای جنگ با هند از ملیشه‌های غیر دولتی کمک خواهد گرفت و این امر باعث ایجاد یک محیط آزادتری می‌شود که گروه‌های مختلف تروریستی در آن آزادانه فعالیت کنند. یک جنگ اتمی بالقوه، تجارت امریکا در منطقه را تهدید می‌کند و سرمایه‌گذاری و جریان تجارت، مشخصاً تجارت امریکا و هند، را مختل خواهد کرد؛ [در حالی که] مبادلات تجاری کالا و خدمات دو کشور در سال ۲۰۱۸ به ۱۴۲٫۱ میلیارد دلار رسیده است (Executive Office of the President, 2019). جنگ، روابط امریکا با یک یا هردو جانب منازعه را خدشه‌دار خواهد کرد؛ در حالی که روابط امریکا-پاکستان از قبل توأم با تنش شدید بوده است و امریکا در تلاش است تا همکاری مستحکم با هند را ایجاد کند. پیامدهای یک برخورد واقعی هسته‌ای، هم در عرصه تلفات انسانی و هم در عرصه زیان‌های اقتصادی بلندمدت، ویرانگر خواهد بود. هند و پاکستان درگیر یک رقابت هسته‌ای شده‌اند که ثبات در سراسر شبه‌قاره را تهدید می‌کند. هرچند هند در سال ۱۹۷۴ یک آزمایش صلح‌آمیز سلاح هسته‌ای را انجام داده بود؛ ولی هردو کشور در سال ۱۹۹۸ سلاح‌های هسته‌ای را آزمایش کرده، خودشان را آشکارا به‌عنوان دولت‌های دارای سلاح هسته‌ای تثبیت کردند. هم‌چنین، هردو کشور در حال توسعه تسلیحات هسته‌ای دریایی هستند و قبلاً به موشک‌های بالستیک و سیستم‌های عامل پرتاب‌کننده هوایی دست یافته‌اند (International Institute for Strategic Studies, 2018).

چنان‌که اشاره شد، انبار کلاهی هسته‌ای پاکستان به ۱۴۰ تا ۱۵۰ می‌رسد. پاکستان با توسعه ظرفیت تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی، برای مقابله با تهدیدات نظامی متعارف هند، آستانه استفاده از سلاح هسته‌ای را پایین آورده است (Nuclear Weapons, 2018). این امر، به نوبه خود، آستانه استفاده از سلاح اتمی در هند را تحت تأثیر قرار می‌دهد و بر چین و احتمالاً دیگر بازیگران نیز تأثیر خواهد گذاشت.

دینامیک نظامی و استراتژیک مرزی بین هند و پاکستان از انتخابات می ۲۰۱۴ که «نارندرا مودی»، رهبر حزب بهارتیا جاناتا (BJP)، به نخست‌وزیری هند رسید، بیش‌تر به سمت بی‌ثباتی حرکت کرده است. هرچند مودی، نواز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، را در مراسم تحلیف خود دعوت کرد؛ اما بعدتر گفت‌وگوها در سطح وزرای خارجه را که برای آگوست ۲۰۱۴ برنامه‌ریزی شده بود، متوقف کرد تا خشم خود از دیدار مقامات پاکستانی با رهبران جدایی طلب کشمیر را ابراز کند. در جریان همان ماه، دو طرف به مبادله شدید آتش و درگیری در طول مرز بین‌المللی - که مرز کاری نامیده می‌شود - و خط کنترل کشمیر را تقسیم می‌کند، پرداختند. در اکتبر ۲۰۱۴ تنش مرزی دوباره تشدید گردید و سلسله‌ای از گلوله‌باری‌ها منجر به مرگ بیش از ده‌ها کشته و زخمی شدن ده‌ها انسان دیگر شد (Associated Press, 2014).

در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۵، زمانی که مودی دیدار غیر منتظره از لاهور اولین سفر رهبر هند در ۱۲ سال گذشته - برای دیدار با شریف داشت، نشستی صورت گرفت. این دیدار، حسن‌نیت جدی بین دو کشور ایجاد کرد و این امیدواری را افزایش داد که گفت‌وگوهای رسمی به‌زودی از سر گرفته شود؛ ولی تداوم خشونت‌ها، این شروع جدید را نیز صدمه زد. شش روز بعد از این نشست، ملیشه‌ها پایگاه هوایی هند در پتان‌کوت را مورد حمله قرار داده، هفت پرسنل امنیتی هند را کشتند (Ellis & others, 2016).

در نتیجه، گفت‌وگوهای مقامات هند و پاکستان گرفتار بن‌بست شد؛ هرچند که طبق گزارش‌ها، دو طرف به‌صورت مخفیانه از طریق وزرای خارجه و مشاوران امنیت ملی‌شان ارتباط داشتند. با انتخابات سراسری هند در می ۲۰۱۹ و باقی ماندن مودی در قدرت، کم‌تر کسی انتظار دارد که در کوتاه‌مدت پیشرفت اساسی صورت گیرد. چنان‌که اشاره شد، پاکستان به حمایت از گروه‌های تروریستی، مثل لشکر طیبه و جیش محمد، ادامه می‌دهد. جیش محمد مسئول چندین حمله بر پایگاه‌ها و مراکز امنیتی هند به شمار می‌رود؛ از جمله حمله بر پایگاه هوایی پتان‌کوت در دوم جنوری ۲۰۱۶، حمله بر کمپ ارتش هند در کشمیر در فبروری ۲۰۱۸ و حمله بر نیروهای امنیتی هند در کشمیر در فبروری ۲۰۱۹ که مرگبارترین حمله در منطقه مورد مناقشه از زمان فوران شورشگری در ۱۹۸۹ به شمار می‌رود (Khajuria, 2018).

حافظ محمدسعید، بنیان‌گذار لشکر طیبه و رهبر مؤسسه «جماعت‌الدعوه» که به‌صورت موقتی بازداشت شده بود، کمی بعدتر آزاد شد. او پیش از این به‌صورت آزادانه در پاکستان

فعالیت می‌کرد، کنفرانس‌های مطبوعاتی زیادی برگزار می‌کرد و خشونت علیه هند را در جریان مظاهرات عمومی تحریک می‌کرد.^۱

برخی ناظران نسبت به عواقب خروج نیروهای بین‌المللی از افغانستان نگرانی دارند؛ زیرا چنین خروجی، طالبان و دیگر گروه‌های افراطی را قادر خواهد ساخت که نفوذشان را در منطقه تقویت کرده، ثبات در کشمیر را پیش از پیش تضعیف و زمینه [را] برای حملات تروریستی خطرناک علیه هند فراهم کند. یک حمله موفقیت‌آمیز دیگر در آینده بر منافع هند در افغانستان در ادامه بمب‌گذاری سفارت آن کشور که در ۲۰۰۸ در کابل صورت گرفت، می‌تواند تنش بین دهلی جدید و اسلام‌آباد را تشدید کند.

با فعالیت نسبتاً آزاد گروه‌های تروریستی در پاکستان و تداوم پیوندشان با سرویس‌های نظامی و استخباراتی آن کشور، این خطر نسبی وجود دارد که دو کشور، سرانجام، به جنگ همه‌جانبه کشیده شوند. تمرکز جدید پاکستان مبنی بر وارد کردن تسلیحات هسته‌ای به دکترین جنگی‌اش، این نگرانی را افزایش داده است که منازعه فعلی خطر مبادله هسته‌ای را در پی داشته باشد (Ayaz Gul, 2019).

توانایی تسلیحات اتمی پاکستان همواره نقش عامل بازدارنده در برابر فشارهای نظامی هند بازی کرده است، هم در جریان بحران نظامی ۲۰۱۱-۲۰۱۲ و هم در پی حملات مومبای در ۲۰۰۸؛ ولی هند تحت فشار فزاینده قرار داشت تا در برابر تحرکات تروریستی واکنش قوی نشان دهد. بر اساس گزارش‌ها، ارتش هند در ۲۰۱۶ در پی یک حمله بر پایگاه ارتش آن کشور در اوری کشمیر که به مرگ ۱۹ سرباز هندی منجر شد، یک سلسله‌عملیات تصفیه‌ای را علیه اهداف تروریستی در طول خط کنترل در کشمیر تحت اداره پاکستان راه‌اندازی کرد. مطبوعات هند اظهار داشتند که ۸۰ کماندوی هندی پیاده از خط کنترل عبور کرده، هفت مرکز راه‌اندازی ترور و چرخبال‌های آماده عملیات را نابود کرده‌اند (Singh, 2016).

به تعقیب حمله مرگبار فیروزی ۲۰۱۹ بر نیروهای امنیتی هند در پولوامه کشمیر، هند یک

۱. حافظ سعید در جون ۲۰۱۹، قبل از سفر عمران خان به امریکا، بازداشت شد و محکمه فید تروریسم در لاهور به روز ۱۲ فیروزی ۲۰۲۰ وی را جمعا به ۱۱ سال زندان محکوم کرد که به دلیل تقارن احکام وی، تنها پنج سال و نیم در زندان خواهد ماند. حافظ سعید در ۱۹۸۷، در دوران جهان افغانستان علیه شوروی، لشکر ضیبه را پایه‌گذاری کرد. بعداً که این جریان به‌عنوان گروه تروریستی از سوی امریکا و ملل متحد شناسایی شد، سعید مؤسسه خیریه جماعت‌الدعوه و بنیاد فلاح انسانیت را تأسیس کرد و یک شبکه‌ای از مدارس دینی، مکاتب، شفاخانه‌ها، مطبعه و خدمات آمبولانسی را رهبری می‌کند که تعدادشان به ۳۰۰ مورد می‌رسد.

حمله مرزی جسورانه‌تر را انجام داد. نیروهای هوایی هند برای نخستین بار پس از جنگ سوم هند-پاکستان در ۱۹۷۱، از خط کنترل عبور کرده، تشریفات معمول در داخل قلمرو متعلق به پاکستان (در کشمیر مورد منازعه) را نادیده گرفتند و چندین کمپ آموزشی جیش محمد در ایالت خیبر پختون‌خواه را هدف قرار دادند (Slater, 2019). دهلی تأکید کرد که این عملیات به منظور جلوگیری از تلفات ملکی «غیر نظامی» طراحی شده بود و ماهیت پیش‌گیرانه داشته است؛ زیرا اطلاعات معتبر وجود داشت که جیش محمد در صدد راه‌اندازی حمله انتحاری دیگر علیه ما بود.

پاکستان در پاسخ، عملیات جیت‌های جنگی را با هدف تحریک منازعه در طرف هندی خط کنترل در کشمیر راه‌اندازی کرد که به سقوط یک فروند میگ ۲۱ هند منجر شد. این‌که این حملات متقابل تلفاتی در دو جانب هم داشت یا خیر؟ روشن نیست. آزادسازی خلبان هندی پس از چند روز از سوی پاکستان، نقطه پایانی بر این بحران کوچک ولی خطرناک بود.

نتیجه‌گیری

تهدیدها از منطقه افغان-پاک علیه امریکا، متنوع، پیچیده، اغلب غیر مستقیم و بیش‌تر نیز از سوی گروه‌های غیر دولتی است. دیدگاه گروه‌های تروریستی غیر دولتی، از قبیل تحریک طالبان پاکستانی، القاعده و داعش، در برابر امریکا بسیار خصمانه است. علاوه بر این، به رغم روابط گسترده و عمیق ایالات متحده با نخبگان حکومتی و نظامی پاکستان، این احتمال وجود دارد که تداوم تعامل سیاسی-نظامی در پاکستان و بی‌ثباتی در افغانستان، به یک تهدید فعال علیه خاک امریکا منجر شود.

پاکستان انعکاس‌دهنده یک تناقض است: هم شریک امنیتی است و هم چالش امنیتی. اسلام‌آباد به گروه‌های تروریستی پناه داده و از آن‌ها حمایت می‌کند که آن‌ها نسبت به امریکا، شرکای امریکا در جنوب آسیا از قبیل هند و حکومت افغانستان که مشخصاً در برابر تلاش‌های بی‌ثبات‌کننده آسیب‌پذیراند، خصومت می‌ورزند. هردو کشور پاکستان و افغانستان از قبل در جمع بی‌ثبات‌ترین دولت‌های جهان قرار داشتند و این بی‌ثباتی، با توجه به زرادخانه اتمی پاکستان، تأثیر مستقیم بر امنیت امریکا دارد.

از جانب دیگر، تنش دوامدار میان دو رقیب هسته‌ای (هند و پاکستان) امکان دارد به منازعه

نظامی مرزی و تا حدی با چشم‌انداز افزایش [احتمال] برخورد هسته‌ای بیانجامد. هیچ طرف علاقه به جنگ همه‌جانبه ندارند. هر دو کشور خواست‌های محدودی دارند و نیت خود برای جلوگیری از تشدید تنش را نشان داده‌اند. با این حال، احتمال اشتباه محاسباتی و تشدید تنش، از ۲۰۰۶- زمانی که هند سیاست عدم پاسخ به حملات تروریستی مورد حمایت پاکستان را پایان داد- به گونه چشم‌گیری افزایش یافته است.

مجموع تهدیدهای بازیگران برخاسته از این منطقه علیه ایالات متحده، به لحاظ تحریک رفتاری در سطح آزمایشی قرار دارد و به لحاظ توانایی توانا به نظر می‌رسد.

منابع

1. U.S. Department of Defense (2016) Enhancing Security and Stability in Afghanistan, December 2016, <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/Afghanistan-1225-Report-December-2016.pdf> (accessed June 25, 2019).
2. Trump, Donald(2017) "Remarks by President Trump on the Strategy in Afghanistan and South Asia," Fort Myer, Arlington, Virginia, August 21, 2017, <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-strategy-afghanistan-south-asia/> (accessed June 25, 2019).
3. NATO (2019)North Atlantic Treaty Organization, Resolute Support Mission, "Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures," February 2019, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_02/20190215_2019-02-RSM-Placemat.pdf (accessed June 25, 2019). See also North Atlantic Treaty Organization, "NATO-Afghanistan Relations," Media Backgrounder, February 2019, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_02/20190213_1902-backgrounder-afghanistan-en.pdf (accessed June 25, 2019).
4. Azadzoï, Nesar and Rod Nordland (2018), "3 U.S. Soldiers Died in Afghanistan: Why This Fight Drags On," The New York Times, November 27, 2018, <https://www.nytimes.com/2018/11/27/world/asia/us-soldiers-killed-afghanistan.html> (accessed May 28, 2019).
5. Stocker, Joanne "US Service Members Killed in Afghanistan Operation," The Defense Post, March 22, 2019, <https://thedefensepost.com/2019/03/22/us-service-members-killed-afghanistan/> (accessed June 25, 2019).
6. Gibbons-Neff, Thomas and Julian E. Barnes(2019) , "Under Peace Plan, U.S. Military Would Exit Afghanistan Within Five Years," The New York Times, February 28, 2019, <https://www.nytimes.com/2019/02/28/us/politics/afghanistan-military-withdrawal.html> (accessed May 28, 2019)

7. Nicholson (2016) Transcript, "Department of Defense Press Briefing by General Nicholson in the Pentagon Briefing Room," U.S. Department of Defense, December 2, 2016, <https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1019029/departmentof-defense-press-briefing-by-general-nicholson-in-the-pentagon-brief/> (accessed June 25, 2019).
8. Washington Post (2016) SudarsanRaghavan, "Taliban in Afghanistan Tells Islamic State to Stay out of Country," The Washington Post, June 16, 2016, https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/taliban-warns-islamic-state-to-stay-out-of-afghanistan/2015/06/16/a88bafb8-1436-11e584574b431bf7ed4c_story.html?utm_term=.4f4de593d5e9 (accessed June 25, 2019)
9. KhuldunShahid,Kunwar(2018) "Quetta Attack a Gory Reminder of Islamic State's Presence in Balochistan," The Diplomat, April 5, 2018. <https://thediplomat.com/2018/04/quetta-attack-a-gory-reminder-of-islamic-states-presence-in-balochistan/> (accessed June 25, 2019).
10. Nicholson (2017) "Department of Defense Press Briefing by General Nicholson via Teleconference from Kabul, Afghanistan," U.S. Department of Defense, November 28, 2017, <https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1382901/department-of-defense-press-briefing-by-general-nicholson-via-teleconference-fr/> (accessed June 25, 2019).
11. United Nations Security Council(2019), Eighth Report of the Secretary-General on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat, S/2019/103, February 1, 2019, p. 7, https://www.un.org/sc/ctc/wp-content/uploads/2019/02/N1901937_EN.pdf (accessed August 21, 2019).
12. Office of Inspector General(2019), U.S. Department of Defense; Office of Inspector General, U.S. Department of State; and Office of Inspector General, U.S. Agency for International Development, Operation Freedom's Sentinel: Lead Inspector General Report to the United States Congress, January 1, 2019–March 31, 2019, p. 25, https://media.defense.gov/2019/May/21/2002134153/-1/-1/1/FY2019_LIG_OCO_REPORT.PDF (accessed August 21, 2019).
13. Schmitt, Eric Thomas Gibbons-Neff, Helene Cooper, and Alissa J. Rubin, "Its Territory May Be Gone, but the U.S. Fight Against ISIS Is Far from Over," The New York Times, March 24, 2019, <https://www.nytimes.com/2019/03/24/us/politics/us-isis-fight.html> (accessed May 28, 2019).
14. Institute for Conflict Management (2019), South Asia Terrorism Portal, "Fatalities in Terrorist Violence in Pakistan 2000–2019," data as of June 23, 2019, <https://www.satp.org/satporgtp/countries/pakistan/database/casualties.htm> (accessed June 25, 2019).
15. Panda,Ankit(2019) "Jaish-e-Mohammed Leader's 'Global Terrorist' Designation

- Is Overdue," *The Diplomat*, March 4, 2019, [https:// thedi diplomat.com/2019/03/jaish-e-mohammed-leaders-global-terrorist-designation-is-overdue/](https://thedi diplomat.com/2019/03/jaish-e-mohammed-leaders-global-terrorist-designation-is-overdue/) (accessed June 25, 2019).
16. Bulletin of the Atomic (2018) Hans M. Kristensen, Robert S. Norris, and Julia Diamond "Pakistani Nuclear Forces, 2018," *Scientists* <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2018.1507796> (accessed June 25, 2019). See also Zeba Siddiqui, "Factbox: India and Pakistan—Nuclear Arsenal and Strategies," *Reuters*, March 1, 2019, [https:// www.reuters.com/article/us-india-kashmir-pakistan-nuclear-factbox/factbox-india-and-pakistan-nuclear-arsenal-and-strategiesidUSKCN1QI405](https://www.reuters.com/article/us-india-kashmir-pakistan-nuclear-factbox/factbox-india-and-pakistan-nuclear-arsenal-and-strategiesidUSKCN1QI405) (accessed June 25, 2019).
 17. Lavoy, ed, Peter R (2009) *Asymmetric Warfare in South Asia: The Causes and Consequences of the Kargil Conflict* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2009)
 18. Nuclear Threat Initiative (2018) *NTI Nuclear Security Index, Theft/Sabotage: Building a Framework for Assurance, Accountability, and Action*, Fourth Edition, September 2018, https://ntiindex.org/wp-content/uploads/2018/08/NTI_2018-Index_FINAL.pdf (accessed June 25, 2019).
 19. Cohen, Stephen P. (2011) "The Future of Pakistan," *The Brookings Institution, South Asia Initiative*, January 2011, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/01_pakistan_cohen.pdf (accessed June 25, 2019).
 20. Executive Office of the President (2019) Office of the United States Trade Representative, "India: U.S.–India Bilateral Trade and Investment," last updated April 8, 2019, <https://ustr.gov/countries-regions/south-central-asia/india> (accessed June 25, 2019).
 21. International Institute for Strategic Studies (2018) *The Military Balance 2018: The Annual Assessment of Global Military Capabilities and Defence Economics* (London: Routledge, 2018), p. 264 (India's nuclear capabilities), and *ibid.*, pp. 291 and 294 (Pakistan's nuclear capabilities).
 22. Fact Sheet, "Nuclear Weapons (2018): Who Has What at a Glance," *Arms Control Association*, updated June 2018, <https://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat> (accessed June 25, 2019).
 23. Associated Press (2014) "Worst Fighting in Years over Disputed Kashmir," *CBS News*, October 9, 2014, <https://www.cbsnews.com/news/india-pakistan-fighting-kashmir-thousands-civilians-flee-border-violence/> (accessed June 25, 2019).
 24. Ellis, Ralph, Euan McKirdy, and Harmeet Shah Singh (2016) "Indian Prime Minister Urges Pakistan to Investigate Attack on Military Base," *CNN*, updated January 5, 2016. <https://www.cnn.com/2016/01/04/asia/india-air-base-gunmen/index.html> (accessed June 25, 2019).
 25. Khajuria, Ravi Krishnan (2018) "Jammu Army Camp Attack: Two Soldiers Killed as JeM

- Militants Storm into Sunjuwan Base,” Hindustan Times, updated February 10, 2018, <https://www.hindustantimes.com/india-news/terrorists-attack-army-camp-in-jammu-soldierand-daughter-injured/story-20ILSRP8tuSE6UM2nvxt10.html> (accessed June 25, 2019), and BBC News, “Pulwama Attack: Nine Killed in Kashmir Gun Battle,” February 18, 2019, <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-47275072> (accessed June 25, 2019).
26. Ayaz Gul (2019) “Pakistan Equips Military with Tactical Nuke-Capable Missile,” Voice of America, January 24, 2019, <https://www.voanews.com/south-central-asia/pakistan-equips-military-tactical-nuke-capable-missile> (accessed August 21, 2019).
 27. Singh, Sushant (2016) “Inside the Surgical Strike: Choppers on Standby, 70–80 Soldiers,” The Indian Express, updated October 1, 2016, <https://indianexpress.com/article/india/india-news-india/surgical-strikes-india-pakistan-loc-jammu-and-kashmir-indianarmy-3059059/> (accessed June 25, 2019).
 28. Slater, Joanna (2019) “India Strikes Pakistan in Severe Escalation of Tensions Between Nuclear Rivals,” The Washington Post, February 26, 2019, https://www.washingtonpost.com/world/pakistan-says-indian-fighter-jets-crossed-into-its-territory-and-carried-out-limited-airstrike/2019/02/25/901f3000-3979-11e9-a06c-3ec8ed509d15_story.html?utm_term=.f777f64b5340 (accessed June 25, 2019).

